

Nr 12.

Utlåtande i anledning av väckta motioner dels om åtgärder till främjande av det frivilliga och enskilda sparandet, dels ock om framläggande för 1951 års riksdags vårsession av förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet.

Bankoutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft fyra inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nr 186 i första kammaren av herr *Andrén m. fl.* och nr 284 i andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* samt nr 279 i första kammaren av herr *Lindblom m. fl.* och nr 367 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.*

I motionerna I: 186 och II: 284, vilka äro likalydande, hemställes »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte *uttala* att den — med beaktande av vad i motionerna anförts — fäster avgörande vikt vid att sådana betingelser för det frivilliga och enskilda sparandet skapas att detta framstår som lönande ur spararnas synpunkt och därigenom främjas och *anhålla* att Kungl. Maj:t täcktes erinra den i utsikt ställda utredning, som angivits skola få till uppgift att undersöka möjligheten att förena 'full sysselsättning' med ett fast penningvärde, om sparproblemets centrala plats i dessa sammanhang och påfordra att detta vid utredningens arbete ägnas tillbörlig uppmärksamhet».

Motionerna I: 279 och II: 367, vilka även äro likalydande, utmynna i hemställan »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att till innevarande vårsession måtte utan avvaktan av förslag till nya skattelagar framläggas förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet».

Beträffande motiveringarna för vad sålunda hemställts får utskottet hänvisa till motionerna II: 284 och II: 367.

Över motionerna ha, efter remiss, yttranden avgivits av *fullmäktige i riksgäldskontoret, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska jordbrukskreditkassan och Svenska försäkringsbolags riksförbund.*

R i k s g ä l d s f u l l m ä k t i g e anföra följande:

Åtskilliga tecken tyda på att det frivilliga, enskilda sparandet nedgått under de senaste åren. Försäkringssparandet har visserligen tämligen väl kunnat hävda sig, ehuru detsamma ej kunnat hålla takten med penningvärdets försämring. Sparandet i obligationer från allmänheten, kassor m. fl. synes emellertid ha avtagit och vad beträffar det å bankräkningarna synliga sparandet visa insättarnas tillgodohavanden en mindre ökning än tidi-

gare. I fråga om bankräkningarna torde emellertid bankstatistiken icke kunna tillmätas alltför stort värde, då det gäller att få ett grepp på sparandets utveckling. Denna statistik påverkas nämligen i hög grad av omläggningar av sparformerna och tillfälliga kapitalöverflyttningar m. m.; den avspeglar icke heller det sparande, som sker genom återbetalningar på krediter.

Ehuru det statistiska materialet sålunda ger föga vägledning, finner man rent erfarenhetsmässigt stöd för uppfattningen, att det enskilda penning-sparandet för närvarande visar tendens till relativ tillbakagång. Uppenbarligen har en förskjutning skett från penningssparande till sparande i reala tillgångar. Det är däremot icke osannolikt, att trots allt det totala sparandet i samhället i stort sett upprätthållits. Av konjunkturinstitutet verkställd beräkning visar, att den sparade andelen av nationalinkomsten under senare år hållit sig tämligen konstant. En allt större del av det totala sparandet sker emellertid numera inom de enskilda företagen.

Flera orsaker ha medverkat till den otillfredsställande utvecklingen av det enskilda sparandet. Den höga skattebelastningen har reducerat spar-förmågan, men därjämte — och framför allt — har det fallande penning-värdet minskat intresset för penningssparande och samtidigt ökat konsum-tionen.

Nedgången av penningssparandet minskar tillgången av medel på obliga-tionsmarknaden och hos sparinstitutet och blir sålunda särskilt till nack-del för de låntagare, som traditionellt täcka sina lånebehov därstädes, främst staten, kommunerna och hypoteksinstitutionerna. På grund av den relativt sett allt knappare kapitalförsörjningen inom denna sektor ha — trots strävanden att begränsa investeringarna — svårigheter uppstått, då det gäller att inom ramen för det frivilliga sparandet få täckning för de aktuella kreditbehoven. Även angelägna behov i fråga om byggnader för allmänna inrättningar, såsom skolor, sjukhus och dylikt ha måst skjutas på framtiden, varjämte den för samhället nödvändiga bostadsproduktionen måst inskränkas. Berörda svårigheter komma än mer att ökas, om den kostnadsfördyring, som inträffat under senaste tiden, icke uppväges av att ökade sparmedel ställas till förfogande.

Det anförda är, såvitt fullmäktige kunna finna, den bakgrund, mot vil-ken man bör se det i de remitterade motionerna upptagna spörsmålet, på vilka vägar man skall uppnå den ökning av sparandet eller, annorlunda uttryckt, den frivilliga begränsning av konsumtionen, som i nuvarande läge av fullt utnyttjad produktionskapacitet är nödvändig för att ernå en ur samhällssynpunkt önskvärd ökning av investeringsmöjligheterna. I fråga om medlen för att nå detta mål kunna skilda meningar råda, naturligt nog då man här kommer in på mycket svårlösta problem av såväl allmän-politisk som penningpolitisk natur. Av den allmänna politiska målsätt-ningen avhänga sålunda statliga åtgärder inom beskattningens och utgifts-politikens områden, vilka kunna bidra till att öka konsumtionen och minska sparandet. Även genom penningpolitiken kan sparandet påverkas. Det gäller sålunda, för närvarande i högre grad än tidigare, att ge den eko-nomiska politiken en utformning, som är ägnad att verksamt öka det en-skilda sparandet. Det viktigaste härvidlag är, att förtroendet för penning-värdet återställs. Fullmäktige kunna helt instämma i det av finansminis-tern i årets statsverksproposition gjorda uttalandet, att omsorgen om pen-ningvärdet måste vara den främsta angelägenheten för statsmakternas eko-

nomiska politik, icke minst därför att ett stabilt penningvärde är en väsentlig och i längden nödvändig förutsättning för det enskilda sparandet. För egen del vilja fullmäktige uttala den förhoppningen, att riksdagen i anledning av vad finansministern sålunda anfört måtte fastställa sådana direktiv för den ekonomiska politiken, som taga sikte på snara och effektiva åtgärder för penningvärdets stabilisering.

En överbalansering av budgeten är ett av de medel, som statsmakterna kunna tillgripa för att åstadkomma en stabilisering av läget, och torde i rådande läge böra såvitt möjligt eftersträvas. Överbalanseringen skulle innebära ett tvångssparande, som i viss mån skulle ersätta vad som brister i det frivilliga, enskilda sparandet och sålunda minska statens upplåningsbehov. Överbalanseringsmetoden har emellertid begränsade användningsmöjligheter, i det att skattebelastningen ganska snart kan bli för stor, vartill kommer att en överbalanserad budget kan innebära en frestelse till nya statsutgifter.

I rådande läge kan det dessutom vara befogat att genom särskilda åtgärder söka uppmuntra till en ökning av det frivilliga, enskilda sparandet. Anordningar i sådan riktning ha i tidigare sammanhang, då jämväl en ökning av sparandet framstått som särskilt önskvärd, vidtagits i viss utsträckning. Fullmäktige vilja sålunda erinra om de av riksgäldskontoret introducerade sparformerna sparobligationer och rikskonto,¹ genom vilka sparformer främst åsyftats att med hjälp av något högre räntegottgörelse stimulera ett tidsbundet sparande. Sparobligationerna voro dessutom ursprungligen förenade med skattefrihet i fråga om avkastningen. Hit hör även det tidsbundna lönsparande med vinstutlottning, som organiserats av folkrörelsernas sparkampanj. Resultatet av dessa åtgärder har emellertid varit jämförelsevis begränsat, då de förmåner, som erbjudits, sedan nämnda skattefrihet enligt beslut av riksdagen borttagits från och med den 1 april 1946, icke varit tillräckligt lockande under de för handen varande förhållandena.

Nämnas må i detta sammanhang jämväl de av riksgäldskontoret emitterade premieobligationerna, vilka visat sig vara en lämplig form för att ernå ett ökat sparande hos de bredare befolkningslagren. Av betydelse härvidlag har varit den efter av riksgäldskontoret erhållet tillstånd bedrivna avbetalningsförsäljningen av premieobligationer.

Ytterligare sparfrämjande åtgärder äro skisserade i de i ämnet väckta motionerna, av vilka särskilt motionerna I: 279 och II: 367 taga sikte på omedelbara och direkta åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet, främst genom premiering av nysparande antingen skattevägen eller genom särskild sparpremie. De svårigheter, som möta när det gäller att genomföra dylika åtgärder, äro företrädesvis av teknisk art. Problemet är, hur man skall kunna nå syftet att stimulera nysparande utan att de förmåner, som man vill gynna detta med, skola komma även annat sparande till del. Med hänsyn bland annat härtill äro fullmäktige, ehuru fullmäktige instämma i motionernas syfte, icke beredda att nu utan föregående utredning tillstyrka något särskilt, konkret förslag till uppmuntran av det frivilliga, enskilda sparandet. Då fullmäktige emellertid anse angeläget, att åtgärder vidtagas för att stimulera detta sparande, vilja fullmäktige förorda, att de i motionerna upptagna spörsmålen snarast bli före-

¹ Inlåningen å rikskonto upphörde fr. o. m. början av år 1950.

mål för prövning, så att förslag i ämnet om möjligt kan framläggas vid innevarande riksdags höstsession.

Av det ovan anförda torde framgå, att fullmäktige icke ha något att erinra mot att riksdagen gör ett allmänt uttalande av i huvudsak den innebörd, som avses i motionerna I: 186 och II: 284. — Vad beträffar den planerade utredningen för undersökning bland annat av den »fulla sysselsättningens» problem anse fullmäktige en sådan utredning i hög grad påkallad, särskilt i vad avser frågan om möjligheterna att förena full sysselsättning med ett fast penningvärde. Fullmäktige förutsätta, att nämnda utredning kommer att ägna uppmärksamhet åt samtliga på frågan inverkan omständigheter, sålunda även det frivilliga, enskilda sparandet.

Svenska bankföreningen har i sitt yttrande anfört:

Syftemålet med samtliga ifrågavarande motioner är i stort sett detsamma, nämligen att genom vidtagande av lämpliga åtgärder söka uppmuntra det enskilda och frivilliga sparandet. I sin allmänna uppläggning förete dock de olika motionerna vissa påtagliga skiljaktigheter. I de två förstnämnda motionerna göras vissa försök att angripa problemet ur principiella synpunkter; man pekar på svårigheten att förena de två önskemålen om s. k. full sysselsättning och ett fast penningvärde, man framhåller tvångssparandets ringa värde i jämförelse med ett frivilligt sparande, och man framhåller den allmänna skattepolitikens inflytande på sparandets omfång och struktur. Men man framlägger också till övervägande vissa konkreta åtgärder på kortare sikt, såsom införande av lägre skatt på övertidsarbete, skattebefrielse för inkomst av sparande intill visst belopp etc. De två senare motionerna åter taga uteslutande sikte på åtgärder av sistberörda slag; man ifrågasätter här omedelbara förslag till sådana lättnader i beskattningen som förmenas kunna uppmuntra det frivilliga sparandet, och man pekar i sådant avseende bland annat på den av 1944 års allmänna skattekommitté väckta tanken på avdrag vid inkomsttaxeringen för medel som insätts på s. k. skattesparkonto i bank eller annan kreditinrättning.

Bankföreningen anser sig utan vidare kunna instämma i det för motionerna gemensamma syftemålet att med alla till buds stående medel söka åstadkomma en vändning i den nedgång i det enskilda och frivilliga sparandet som under senare år kunnat konstateras och som på sistone synes vara alltmera accentuerad. För bankföreningen står det klart, att framgången för strävandena att åstadkomma den produktionsökning och därmed det underlag för en fortgående standardhöjning, som väl utgör ett för alla gemensamt önskemål, på längre sikt än direkt beroende av huruvida sparandet kan hållas på en tillräckligt hög nivå.

Bankföreningen vill heller icke bestrida, att sådana konkreta och tillfälliga åtgärder som i motionerna antydast — inrättande av »skattesparkonton», lägre skatt för övertidsarbete etc. — kunna ha viss betydelse som uppmuntran till sparande. Den hittillsvarande erfarenheten av dylika specialåtgärder är emellertid icke av särskilt positiv art. Det brett upplagda s. k. lönsparandet — uppmuntrat genom högre förräntning och av staten bekostad vinstutlottning — har uppenbarligen icke motsvarat förväntningarna.

Enligt bankföreningens uppfattning är det icke heller med dylika åtgärder som det föreliggande problemet bör angripas. Orsakerna till det

minskade frivilliga sparandet ligga nämligen betydligt djupare än att de skulle kunna i någon väsentlig grad påverkas av sådana åtgärder. Däremot vill bankföreningen instämma i de i motionerna gjorda uttalandena om det rådande skattesystemets, särskilt marginalbeskattningens, andel i skulden till sparandets nedgång. En ändring av de mest sparrämmande beskattningsreglerna framstår därför på längre sikt som en ofrånkomlig åtgärd, om man vill åstadkomma en återgång till sundare sparvanor.

Men häri ligger å andra sidan långt ifrån hela lösningen, framför allt icke då det gäller att åstadkomma en mera omedelbar effekt. Det viktigaste och i själva verket enda verkligt effektiva medlet att åstadkomma en förnyelse av sparviljan, vare sig det gäller längre eller kortare sikt, är nämligen att söka återvinna det förtroende hos individerna för sparandets lönsamhet som under senare år så väsentligt rubbats, främst genom det sviktande penningvärdet. Det är här som man enligt bankföreningens mening har att finna problemets kärna. Ty det är en naturlig och knappast klandervärd reaktion hos den enskilda individen, att han i tider av ovisshet rörande penningens framtida värde i större utsträckning än eljest omsätter sina inkomster i varor, vilkas värde kan förväntas bestå eller till och med öka.

Någon ingående analys av förutsättningarna för ett återupprättande av stabiliteten i vårt penningvärde kan uppenbarligen icke här komma i fråga. Bankföreningen vill därför i detta hänseende inskränka sig till några mera allmänna synpunkter på frågan. Att våra penningars köpkraft och därmed deras värde är i hög grad beroende av utomlands inträffande prisstegringar är uppenbart, liksom att den kraftiga devalveringen av kronan hösten 1949 innebar en urholkning av dess köpkraft även inom landet. Men just dessa omständigheter borde ha utgjort desto större anledning att vidtaga alla de åtgärder av finanspolitisk och penningpolitisk innebörd som stå till buds för att motverka en ytterligare utspädning av vårt penningvärde.

I finanspolitiskt hänseende faller främst i ögonen den under de senaste budgetåren häftiga stegringen av statens utgifter, främst på det sociala området. Alla torde vara ense om önskvärdheten av att allt större delar av vårt folk må komma i åtnjutande av den standardhöjning som produktionsutvecklingen möjliggör. Men där ligger också gränsen för det på lång sikt möjliga. Försök att åstadkomma förmåner för befolkningen, vilka gå utöver vad som, utan försämring av standarden på andra områden, kan betalas av den samlade produktionen, kunna visserligen skenbart lyckas genom att riksbanken ställer till förfogande den erforderliga penningmängden, så snart den icke kan uppbringas i marknaden. Men den verkliga betalningen kommer då att i motsvarande mån erläggas genom en urholkning av penningens värde, d. v. s. genom att taga i anspråk av allmänheten uppsparade medel för direkt konsumtion. Detta är i själva verket vad som skett i avsevärd utsträckning under senare år, icke minst för att tillgodose kraven på bostadspolitikens område.

En av de angelägnaste åtgärderna för att förhindra ett ytterligare uppluckrande av vårt penningvärde är fördenskull enligt bankföreningens mening att statsmakterna vinnlägga sig om en väsentligt stramare utgiftspolitik än som tillämpats under de senare åren. Balans måste sålunda vinnas icke blott mellan nominella utgifter och inkomster utan också och framför allt mellan utgifterna, å ena sidan, och det produktionsresultat som kan ställas till förfogande för deras täckande, å den andra. Avsteg

från denna regel medför obönhörligt förr eller senare inflatoriska verkningar.

Som ett komplement till en restriktiv utgiftspolitik från statens sida erfordras en fast och stram penningpolitik från riksbankens sida. Dessa båda element, utgiftspolitiken och penningpolitiken, äro enligt bankföreningens mening de verksammaste faktorerna som stå till buds för att återställa stabiliteten hos vårt penningvärde och därmed allmänhetens rubbade benägenhet till penningssparande.

En mera konkret åtgärd till främjande av sparandet, vilken närmast utgör en detalj i den efterlysta stramare finanspolitiken, vill bankföreningen i detta sammanhang peka på. Avbetalning på lån är som bekant en av de mest betydelsefulla sparformerna. Kreditinstitutionerna ha också anmodats att i ökad omfattning kräva amortering av utlämnade lån. Den med automobilhandlarförbundet träffade överenskommelsen om förkortning av avbetalningstiderna är ett uttryck för samma uppfattning. Det synes då ligga nära till hands att taga under omedelbart övervägande att höja amorteringskraven för de i statlig regi utlämnade lånen av olika slag, främst på jordbrukets och bostadsbyggandets område. Förutom att en sådan skärpning skulle medföra ett ökat sparande, skulle den exempelvis på egnahemsbyggandets område medföra den ur sociala och allmänna synpunkter synnerligen värdefulla effekten, att egnahemsbyggaren inom rimlig tid kan säga sig vara den verkliga och icke endast den nominella ägaren till fastigheten.

Slutligen vill bankföreningen giva uttryck för den uppfattningen, att det ur synpunkten av de intressen förevarande motioner vilja tillgodose är av synnerlig vikt, att frågan om möjligheten att i längden förena s. k. full sysselsättning med ett fast penningvärde icke lämnas ur sikte.

Svenska sparbanksföreningen anför:

I förevarande motioner liksom i vissa andra motioner, som mera direkt tagit sikte på beskattningsfrågan, ha motionärerna starkt understrukt behovet av att det enskilda frivilliga sparandet uppmuntras. Sedan motionerna avgåvos, har utvecklingen på löne- och prisområdena ytterligare accentuerat behovet av ett ökat sparande såsom medel mot den inflatoriska utvecklingen. Det är icke lätt eller kanske ens möjligt att få en fullt klar överblick över läget. Såvitt styrelsen kan finna, är utvecklingen utomordentligt allvarlig och mycket mera riskfylld än man i allmänhet för endast några månader sedan ansåg sig böra räkna med. Den redan förut otillfredsställande utvecklingen av inlåningen i sparinstitutet har på senare tid ingalunda förbättrats. Man nödgas konstatera, att detta sparande icke för närvarande i tillräcklig omfattning fyller sin funktion såsom ett medel mot fortsatt inflation. Utan tvivel är detta att huvudsakligen hänföra till två skäl, nämligen till en allmän känsla av att prisstegringen kommer att fortsätta och till skattebelastningen av inkomst och förmögenhet.

Styrelsen vill starkt framhålla, att sparandet är ett utomordentligt viktigt och nödvändigt medel mot inflation; svårigheten ligger emellertid däri, att en allmänt spridd känsla av fortsatt prisstegring är ett avgörande hinder för detta nödvändiga sparande. Man kan icke göra sparandet till ett inflationshejdande medel utan att först skapa så mycket förtroende till penningvärdet, att ett sådant sparande framkommer ur folkets allmänna

sparvilja. Därför framstår enligt styrelsens uppfattning ett återställt förtroende till penningvärdet såsom den första och oefftergivliga förutsättningen för hela detta problems lösning. Förtroendet till penningvärdet kan vara beroende av många faktorer i vårt samhälle, men den allmänna ekonomiska politiken och penningpolitiken äro uppenbarligen av utomordentlig betydelse.

Det är emellertid möjligt, att man skulle kunna ge sparviljan en stimulerande injektion genom att tillse, att sparandet omedelbart medför en sådan fördel för den enskilda, att fruktan för en fortsatt penningvärdesförsämring icke verkar lika omedelbart avhållande som nu. Med nuvarande marginalsattesatser för den statliga inkomstskatten och med de på många håll relativt höga kommunalskatterna och särskilt sedan genom de nya löneavtalen löntagarna i gemen kommit högre upp på den progressiva skatteskalen, kan man i skattebefrielse för sparande erhålla ett kraftigt verkande stimulansmedel. Tidigare framförda förslag i detta hänseende ha icke lett till något resultat. En anledning härtill är säkerligen det »perfektionsraseri», som tar sig så många uttryck i vårt samhällsliv och som i detta fall särskilt innebär att man föreställer sig, att varje möjlighet till »missbruk» måste elimineras och att skattebefrielsen måste ske med lika belopp för alla inkomsttagare; den senare synpunkten skyntar fram i motionen II: 367 på tal om ett danskt förslag. Rädslan för »missbruk» har dock icke hindrat, att livförsäkringspremier få avdragas i deklARATIONERNA oavsett om premiebetalningen sker med årets inkomst eller med tidigare sparade medel. Vad beträffar den omständigheten, att full befrielse från inkomstskatt för sparade belopp skulle ge den mindre inkomsttagaren befrielse från ett mindre skattebelopp än den större inkomsttagaren, kan icke heller detta utan vidare anses felaktigt. Man har accepterat även detta förhållande, när det gäller livförsäkringspremierna, och stimulansen att spara exempelvis 1 000 kronor blir icke lika stor för den, som får sin skatt nedsatt från 400 till 300 kronor, som för den som får skatten nedsatt från 100 kronor till 0. Mycket talar för att båda måste komma ned till 0 för att stimulansen skall bli lika starkt verkande.

Denna form av skattebefrielse inrymmer en hel del problem av teknisk natur. Det är emellertid särskilt viktigt att skattebefrielsen kommer redan i samband med skatteavdragen på lönerna och icke såsom restitution ett par år senare. Åtskilliga utredningar ha redan gjorts, och om man släpper av på kravet på perfekta former och normer, borde ett snabbt beslut kunna komma till stånd. Det ligger stor fara i varje dröjsmål. Den nuvarande statsfinansiella situationen, då man arbetar med budgetöverskottet såsom ett slags tvångssparande, synes erbjuda gynnsamma förutsättningar för åtgärder av här förordad innebörd, eftersom en därav föranledd ökning av det frivilliga sparandet skulle få mycket större dimensioner än den reducering av budgetöverskottet, som de minskade skatteintäkterna skulle ge till resultat.

Detta om det omedelbara behovet av åtgärder på beskattningsområdet. På lite längre sikt måste sparandets ställning i vårt skattesystem avvägas med större beaktande än hittills av sparandets oerhörda betydelse. Det är ytterst angeläget, att pågående utredningar härom snabbt slutföras. Den penningvärdesförsämring, som redan inträtt, och senare decenniernas skattepolitik ha försatt sparandet och spararna personligen i ett synnerligen ogynnsamt läge.

Styrelsen hyser den bestämda uppfattningen, att de här berörda förut-sättningarna för en gynnsam utveckling av sparandet äro de viktigaste och att de äro ofrånkomliga. Alla andra försök att uppmuntra sparandet bli lappverk.

Styrelsen, som väl inser att alla ansvarskännande personer måste vara ense om betydelsen av ett stabilt penningvärde, vill här påyrka, att statsmakterna snarast vidtaga på dem ankommande åtgärder för att stabilisera penningvärdet. Häri ingår också ett samarbete med arbetsmarknadens parter och näringslivet överhuvudtaget. Styrelsen vill till slut ytterligare understryka, att ett lands ekonomiska utveckling icke kan utan allvarliga skadeverkningar just för de ekonomiskt sämst ställda i samhället bygga på penningvärdesförsämring.

S v e n s k a j o r d b r u k s k r e d i t k a s s a n anför följande:

Det enskilda frivilliga sparandet måste tillmätas stor betydelse för en sund utveckling av landets ekonomiska liv. En tillfredsställande omfattning av sparandet bidrager till att åstadkomma gynnsam balans inom näringslivet, att möjliggöra erforderliga investeringar och att motverka inflatoriska tendenser.

Sedan något år tillbaka har en tendens till avtagande sparbenägenhet varit mycket påtaglig. Skulle denna tendens bli bestående någon längre tid framöver, kan läget bli ganska allvarligt. Det synes angeläget, att tillbörlig uppmärksamhet ägnas åt denna fråga.

Sparviljan hos ett lands befolkning är uppenbarligen beroende av olika faktorer. En ingående undersökning rörande sådana faktorerers inbördes betydelse kunde vara önskvärd. Så mycket torde dock vara säkert, att bristande stabilitet hos penningvärdet utövar ett mycket menligt inflytande på sparviljan. Vill man på nytt skapa lämplig jordmån för sparandet, så gäller det alltså först och främst att söka bygga en effektiv spärr mot fortskridande försämring av penningvärdet.

En annan faktor, som kanske mera indirekt men till synes i ökad grad påverkar många sparare i negativ riktning, är det ofta mycket hårda skatte-tryck, som med nuvarande skattesystem drabbar spararen. Genom kombinationen av förmögenhetsskatt och inkomstskatt i förening med skatte-skalornas progressivitet blir resultatet lätt — helst som ränteavkastningen av det i penninginrättning placerade sparkapitalet i procent räknat är jämförelsevis låg — att skattebelastningen ter sig obilligt hög. Måhända kunde en sådan jämkning i skattelagstiftningen tänkas, att sparmedel inestående på bankmässig räkning liksom avkastningen av sådana medel erhöle en gynnad ställning vid förmögenhets- och inkomstbeskattningen.

De åtgärder till stärkande av sparviljan, som ovan antytts, kunna väntas ge tillfredsställande resultat först på något längre sikt. Det synes angeläget, att vid sidan av dem sådana åtgärder vidtagas, som snabbt kunna skänka stimulans till ökat nysparande. Närmast till hands torde därvid ligga, att viss skattebefrielse lämnas för sådant sparande. Det borde icke vara omöjligt att snabbt finna en praktisk lösning av detta problem. Men de erforderliga tillämpningsreglerna böra göras enkla, och krav på s. k. millimeterrättvisa bör icke uppställas.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har i sitt utlåtande anfört följande:

Sparandets betydelse för det ekonomiska framåtskridandet och för vidmakthållande av sunda ekonomiska förhållanden torde ej behöva särskilt understrykas. I nuvarande ekonomiska läge är det uppenbart att ett starkt behov föreligger av ökat sparande som ett led i kampen mot fortsatt inflation. För riksförbundet står det vidare klart att ett till de vidaste kretsar utsträckt frivilligt sparande är det i sådant avseende mest effektiva. Utan att gå närmare in på motiveringarna i de föreliggande motionerna eller däri framställda yrkanden, kan riksförbundet därför helt ansluta sig till motionernas syfte.

Samtidigt måste emellertid med skärpa framhållas att en stabilisering av penningvärdet är en nödvändig förutsättning för att kunna få till stånd och i längden vidmakthålla ett frivilligt sparande av tillräckligt stor omfattning för upprätthållande av den samhällsekonomiska balansen. Även om sparandets problem, innefattande främst frågan om de faktorer, som äro grundläggande för sparviljan eller dess motsats, icke är på långt när klarlagt, synes det ofrånkomligt att en utveckling som den hittillsvarande med en successivt och i accelererad takt fortskridande försämring av penningvärdet måste utgöra ett avgörande hinder mot ett uppehållande av det frivilliga sparandet på en tillfredsställande nivå. Det primära måste därför vara, att den allmänna ekonomiska politiken inriktas att med till buds stående medel upprätthålla ett stabilt penningvärde.

Vidare förtjänar understrykas att de nuvarande reglerna för den direkta statsbeskattningen genom sin utformning äro ägnade att direkt motverka frivilligt, enskilt penningssparande, varför det är i hög grad angeläget, att den revision av skattesystemet, som för närvarande är föremål för utredning, snarast möjligt kommer till stånd och att sparandets betydelse därvid blir fullt beaktat.

Av de olika former av sparande som förekomma måste enligt riksförbundets mening livförsäkringssparandet betecknas som det ur inflationsmotverkande synpunkt mest värdefulla. Detta sparande är nämligen dels systematiskt och bundet på mycket lång sikt såväl i fråga om kapital som ränta, dels ock i huvudsak ett verkligt nysparande. Det är vidare den sparform, som är mest spridd bland befolkningen och till sin omfattning störst. Till belysande härav må följande uppgifter meddelas.

Av en av socialstyrelsen i början av innevarande år slutförd stickprovsundersökning rörande sparvanorna under år 1948 bland löntagarhushåll i tätorter, framgår att livförsäkringspremier förekom hos 73 procent av de undersökta hushållen. Ökning av banktillgodohavanden redovisas i 36 procent av fallen, men samtidigt förekom i 17 procent därav minskning av dylika tillgodohavanden. Förekomsten av livförsäkringspremier redovisades med 56 procent för hushåll med inkomst under 6 000 kronor, 81 procent i inkomstläget 6 000—9 999 kronor, 84 procent i inkomstläget 10 000—14 999 kronor och 96 procent för hushåll med högre inkomst. Motsvarande procenttal i fråga om ökning av banktillgodohavanden voro respektive 25, 40, 45 och 53. Minskning av banktillgodohavanden förekom samtidigt i respektive 17, 15, 24 och 10 procent av de undersökta fallen.

Nettosparandet i medeltal per hushåll uppgick i fråga om livförsäkring till 100 kronor och beträffande banktillgodohavanden till 75 kronor. Inom

de fyra ovan nämnda inkomstgrupperna belöpte sig nettosparandet genom livförsäkring till respektive 39, 104, 171 och 268 kronor. Med avseende å banktillgodohavanden redovisades för den lägsta inkomstgruppen en minskning av i medeltal 7 kronor per hushåll och för övriga inkomstgrupper en ökning med respektive 11, 116 och 894 kronor.

Det må tilläggas att avgifter för tjänstepension, vilket förekom i 12 procent av de undersökta fallen, icke medräknats i uppgifterna angående livförsäkring.

En uppfattning om storleken av det totala nettosparande, som äger rum genom livförsäkring, kan man erhålla genom att från summan av livförsäkringsbolagens ränteinkomst och premieinkomst, minskad med engångspremier, vilka i regel endast innebära en kapitalöverflyttning från en annan sparform, avdraga bolagens förvaltningskostnader samt utbetalningar av pensioner och livräntor, vilka utgifter praktiskt taget helt torde få anses gå till konsumtionsändamål. Av bolagen verkställda kapitalutbetalningar på grund av dödsfall eller utlupen försäkringstid torde däremot i huvudsak få anses innebära endast en omplacering av de utbetalda kapitalbeloppen, även om de sedermera successivt förbrukas.

På detta sätt och även enligt andra metoder verkställda beräkningar ge till resultat, att det totala nettosparandet genom livförsäkring år 1949 belöpte sig till cirka 600 miljoner kronor.

Här må till slut nämnas att de av livförsäkringsbolagen för försäkrings-tagarnas räkning förvaltade sparmedlen vid utgången av år 1949 sammanlagt uppgingo till något över 5,2 miljarder kronor.

Att riksförbundet i detta sammanhang velat särskilt framhålla livförsäkringssparandets betydelse och omfattning i jämförelse med andra sparformer beror därpå, att förbundet på förekommen anledning finner det angeläget att understryka vikten av att vilka åtgärder från det allmännas sida, som än kunna komma att vidtagas i de föreliggande motionernas syfte, så är det nödvändigt att livförsäkringssparandet därvid icke skjutes åsido. Så har nämligen skett i fråga om det s. k. lönsparandet.

I det remissyttrande som Svenska Livförsäkringsbolags Förening gemensamt med Livförsäkringsanstalten Folket, som ej tillhör föreningen, den 6 augusti 1949 avgav över ett av särskilda kommitterade framlagt förslag till lönsparande anfördes bland annat följande.

»Ungefär $\frac{2}{3}$ av de ungdomsgrupper man vill nå genom det föreliggande förslaget torde för närvarande spara regelbundet genom livförsäkring. Med flertalet av dessa ungdomar uppehålla bolagen en fortlöpande direkt kontakt genom sina ombuds inkassobesök. Föreningen är emellertid klart medveten om att det önskvärda ungdomssparandet icke bör ske enbart i form av livförsäkring utan att det är högeligen önskvärt att det vid sidan av sparande genom livförsäkring finns ett banksparande, som i nuvarande läge för flertalet ungdomar bör uppgå till högre belopp än deras livförsäkringspremier. Men föreningen vill samtidigt framhålla att livförsäkringsrörelsen byggt upp det betydelsefullaste ungdomssparande, som för närvarande existerar, och att livförsäkringen med rätta bör inta en central plats när det gäller ungdomarnas planering av ekonomin. Varje allmän sparplan för ungdom som läggs upp måste därför från början ta hänsyn till livförsäkringssparandet och den propagandaaapparat för ekonomisk upplysning som samhället äger i försäkringsbolagens ombudsorganisationer.

Så har dock icke skett i här berörda förslag. Föreningen anser — såsom

livförsäkringsrörelsens representant i kommittén framhållit vid överläggningarna — att den grund förslaget bygger på icke är hållbar, då man underlåtit att taga hänsyn till försäkringssparandet, som är det enda sparande på längre sikt som verkligen nått en allmän utbredning bland ungdomen. Härom säges blott att det vore lämpligt att frågan om livförsäkringsrörelsens medverkan tages upp sedan erfarenhet vunnits av genomförandet av lönsparande i bank.

Om man icke från början samordnar livförsäkring och övrigt sparande vid uppläggningsen av lönsparandet riskerar man emellertid att oersättliga värden hinna gå till spillo innan man efter en försöksperiod eventuellt beslutar sig för att samarbeta med livförsäkringsrörelsen.

I många fall, särskilt när det gäller ungdom som ej bor hemma, är ett sparande av 10 % av inkomsten vid sidan av långtidssparande genom livförsäkring mer än vad ungdomen anser sig orka med. Om villkoret för deltagande i lönsparandet bleve att 10 % av inkomsten sättes i bank, skulle därför många sparare känna sig tvungen att avstå från det livförsäkringsskydd, som han väl behöver och som han måhända ej kan få senare, om han blir sjuk. Den press att delta i lönsparandet, som man hoppas nå både genom lotteriförmåner och genom kamratopinionen på arbetsplatserna, skulle då bli en press att avstå från livförsäkring. Man kan härav befara icke obetydliga annullationer av redan tecknade livförsäkringar med därav följande förluster för vederbörande. Å andra sidan kan också förutsättas, icke minst med tanke på det starka inflytande försäkringsombuden ha, att många ungdomar för att kunna genomföra ett livförsäkringssparande skulle avstå från att gå med i — eller skulle upphöra med — ett lönsparande, som de annars äro sympatiskt inställda till. Ett organiserat sparande för ungdom bör ordnas så, att ungdomen ej tvingas att välja antingen banksparande eller livförsäkring.

En lyckligare väg skulle utan tvivel vara att i stället mobilisera försäkringsombudens aktiva stöd för lönsparandet. Ombuden komma som inga andra i kontakt med ungdomen. Detta gäller särskilt de 14 000 inkasserande folkförsäkringsombuden, som regelbundet besöka sina försäkringstagare. Deras råd ifråga om framtidsplaneringen väger tungt. I Folkrörelsernas sparkampanj ha livförsäkringsmännen på fältet i stor utsträckning tagit livlig del i gott samarbete med representanter för övriga sparorganisationer. För att lönsparandet skall kunna vinna den stora anslutning, som ur skilda synpunkter, såväl individens som samhällets, är önskvärd, måste det vara en angelägenhet av vikt, att även i fortsättningen livbolagens ombudskärer komma att medverka i samma goda anda som hittills i Folkrörelsernas Sparkampanj.»

I yttrandet angåvos därefter olika möjligheter för ett samordnande inom lönsparandets ram av livförsäkrings- och banksparande.

Trots detta yttrande, som veterligt icke blivit offentligt redovisat och i varje fall icke medtagits i den proposition till 1950 års riksdag, vari Kungl. Maj:t begärde anslag för lotterivinster till de i lönsparandet deltagande, har livförsäkringen ställts helt utanför detta sparande. Härigenom har ett visst motsatsförhållande uppkommit mellan livförsäkringssparandet och lönsparandet. Det är ej möjligt att siffermässigt belysa verkningarna av detta motsatsförhållande, men så mycket torde dock kunna sägas, att en kraftigt bidragande orsak till att lönsparandet fått en så förhållandevis liten anslutning varit att livförsäkringsväsendet, som förklarar sig

villigt att aktivt medverka i ett kombinerat bank- och livförsäkringssparande och som genom sin ombudsorganisation har de utan jämförelse största möjligheterna att nå kontakt med alla lager av befolkningen, ställts helt utanför.

I motionerna I: 279 och II: 367 uttalas att resultatet av det beslut av 1950 års riksdag, varigenom det vid skattetaxeringen medgivna avdraget för försäkringspremier för gift person höjdes från 200 till 400 kronor, knappast kan anses tillfredsställande. I anledning härav må framhållas att denna höjning av det skattefria avdraget är ett verkningfullt argument vid nyanskaffningen av livförsäkringar. Det skulle säkerligen vara i hög grad ägnat att befrämja livförsäkringssparandet om i skatteavseende ytterligare avdragsmöjligheter medgäves, exempelvis genom en utbyggnad av avdragsreglerna med hänsyn till barnantalet.

I motionerna I: 186 och II: 284 har framlagts frågan om icke försäkringsbolagen borde beredas vidgade placeringsmöjligheter för att göra det möjligt för dem att i större utsträckning skydda försäkringstagarna mot försämringar i penningvärdet. Denna fråga var föremål för uppmärksamhet vid tillkomsten år 1948 av ny lag om försäkringsrörelse, genom vilken lag livförsäkringsbolagen medgäves rätt till fri placering av intill 10 procent av försäkringsfonden, dock med undantag för placering i aktier. I detta sammanhang framfördes från riksförbundets sida önskemålet att den fondmässiga gränsen för lån mot in-teckning i fast egendom skulle i fråga om försäkringsbolagens egna fastigheter höjas från $\frac{2}{3}$ till 75 procent av taxeringsvärdet, vilket önskemål riksdagen dock ej tillmötesgick även om den förklarade att vissa skäl otvivelaktigt talade för förslaget. Här må vidare nämnas att riksdagen med avseende på den fria placeringsrätten uttalade, att det, om erfarenheterna bleve gynnsamma, borde vara möjligt att småningom utvidga den fria sektorn.

Riksförbundet får, under återopande av det anförda, uttala sin anslutning till syftet med de föreliggande motionerna och samtidigt understryka, att en ofrånkomlig förutsättning för att åtgärder i detta syfte skola kunna leda till en ökning av nettosparandet är att vederbörlig hänsyn tages till livförsäkringssparandet.

Utskottet. Frågan om åtgärder till främjande av det frivilliga och enskilda sparandet har under de senare åren bragts inför riksdagens prövning genom motioner vid 1947, 1948 och 1949 års riksdagar. Dessa motioner ha på hemställan av bevillningsutskottet icke föranlett någon riksdagens åtgärd, då bevillningsutskottet förutsatt, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt de i motionerna berörda spörsmålen och vidtog de nödvändiga åtgärderna.

Bankoutskottet har under en följd av år i olika sammanhang starkt understrukit det frivilliga och enskilda sparandets betydelse i samhällsekonomien. Allmän enighet råder om att det är ett ytterst betydelsefullt samhällsintresse att på lämpligt sätt uppmuntra detta sparande. Särskilt under nuvarande ekonomiska förhållanden framstår ett ökat sparande som synnerligen angeläget. Sparandet ger den enskilde medborgaren ökad eko-

nomisk trygghet. Hans sparande innebär, att han till viss del avstår från löpande konsumtion och att utrymme därigenom skapas för tillgodoseende av investeringsbehov i samhället. Härmed åstadkommas förutsättningar för uppnåendet av en högre levnadsstandard på längre sikt än om inkomsten i sin helhet disponerats för löpande konsumtion. I nuvarande läge med fullt utnyttjad produktionskapacitet och full sysselsättning är en frivillig begränsning av konsumtionen, d. v. s. en ökning av sparandet, den nödvändiga förutsättningen för att en utvidgning av investeringsmöjligheterna skall kunna komma till stånd.

Det möter stora svårigheter att mera exakt statistiskt mäta det enskilda penningssparandets utveckling. Att detta sparande under loppet av 1950 och den hittillsvarande delen av 1951 visat en tendens till tillbakagång står dock klart. Detta förhållande står uppenbarligen i samband med den pågående allmänna förskjutningen i prisnivån. Under åren 1948—49, då prisnivån till följd av den då förda stabiliseringspolitiken företedde endast obetydliga förskjutningar, ägde en viss ökning av det enskilda sparandet rum. Den nedgång i sparandet, som inträffat under senare delen av 1950 och därefter, har såvitt man kan bedöma i stor utsträckning inneburit, att från bankerna uttagits medel, som placerats i inköp av varor, särskilt mera varaktiga konsumtionsvaror, för kommande behov för att undvika väntade prishöjningar. Därmed borde under i övrigt oförändrade förhållanden en framtida motsvarande konsumtionsbegränsning kunna påräknas. Så långt läget kan anses innebära ett framflyttande i tiden av inköp för konsumtionsändamål och ett uppskjutande av sparandet till det senare tillfälle, då inköpen normalt skulle ha verkställts, borde tendensen till sparandeminskning kunna bedömas vara mera tillfällig. Förutsättningen härför är dock, att icke ytterligare starka förskjutningar i det ekonomiska läget inträffa.

Beträffande sparandets utveckling bör det också framhållas, att det totala bruttosparandet i samhället i stort sett torde ha upprätthållits. Konjunkturinstitutets beräkningar visa, att relationen mellan det inhemska bruttosparandet, d. v. s. inhemsk bruttokapitalbildning justerad med hänsyn till bytesbalansens saldo, och bruttonationalprodukten till marknadspris under senare år hållit sig tämligen konstant. Härvid bör dock beaktas, att en allt större del av det totala sparandet utgöres av företagssparande.

Även om, såsom i det föregående antytts, speciella omständigheter medverkat till nedgången av det enskilda sparandet under den senaste tiden och denna tendens därför kan vara övergående, torde det stå klart, att det enskilda sparandet under senare år icke varit av tillräcklig omfattning för att kunna tillgodose även mycket angelägna investeringsbehov. Trots en stark begränsning av investeringsverksamheten erbjuder det svårigheter att inom ramen för det frivilliga sparandet tillfredsställa kreditbehoven, särskilt inom den offentliga sektorn.

I fråga om skälen till den otillfredsställande omfattningen av det enskilda sparandet har i de över motionerna avgivna remissyttrandena genomgående hänvisats dels till den höga skattebelastningens betydelse för reduktionen av sparandet, dels ock till penningvärdeförsämringen som en väsentlig anledning till minskat sparande.

Vad beträffar frågan om de nuvarande skatternas inverkan på sparandet vill utskottet erinra om att detta spörsmål enligt direktiven för 1949 års skatteutredning är föremål för undersökning vid den översyn av det statliga skattesystemet som pågår inom denna utredning. Den penningvärdeförsämring som ägt rum sedan 1947, då gällande skatteskalor vid statsbeskattningen fastställdes, har självfallet inneburit ett ökat skattetryck.

Enligt utskottets mening måste penningvärdeförsämringen anses ha spelat en väsentlig roll för det enskilda sparandets relativa tillbakagång. En viktig betingelse för att detta sparande skall utvecklas på ett tillfredsställande sätt är därför, att stabilitet i penningvärdet kan uppnås och vidmakthållas. Frågan om hur detta skall kunna realiseras leder in på spörsmålet om de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Utskottet har icke för avsikt att i detta sammanhang närmare ingå på detta. Utskottet vill emellertid här uttala sin fulla anslutning till uttalandet av chefen för finansdepartementet i årets statsverksproposition om att omsorgen om penningvärdet måste vara den främsta angelägenheten för statsmakternas ekonomiska politik, icke minst därför att ett stabilt penningvärde är en väsentlig och i längden nödvändig förutsättning för det enskilda sparandet. Såsom chefen för finansdepartementet närmare understrukit i statsverkspropositionen är frågan om penningvärdets utveckling i ett samhälle, där full sysselsättning eftersträvas, djupt betydelsefull. Riskerna för en successiv försämring av penningvärdet vid full sysselsättning innebära ett mycket allvarligt problem på längre sikt för samhällsekonomin. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse, att chefen för finansdepartementet förklarat sig ha för avsikt att låta genom en särskild utredning undersöka möjligheterna att förena full sysselsättning med ett fast penningvärde. Utskottet förutsätter, att denna utredning beaktar sparproblemets centrala plats i dessa sammanhang.

Nu berörda spörsmål gälla förutsättningarna för sparandets utveckling på längre sikt. Emellertid vore det enligt utskottets mening i det aktuella ekonomiska läget i hög grad önskvärt att genom särskilda åtgärder söka uppmuntra till en ökning av det frivilliga, enskilda sparandet på kort sikt. Såsom fullmäktige i riksgäldskontoret i sitt yttrande framhållit, ha anordningar i sådan riktning tidigare vidtagits i viss utsträckning, då en ökning av sparandet framstått som särskilt önskvärd. Sålunda torde få erinras om de av riksgäldskontoret introducerade sparformerna sparobligationer och rikskonto samt om det tidsbundna lönsparandet med vinstutlottning

som organiserats av folkrörelsernas sparkampanj. Fullmäktige i riksgäldskontoret ha anfört, att premieobligationerna visat sig vara en lämplig form för att ernå ett ökat sparande hos de bredare befolkningslagren. Utskottet vill också erinra om betydelsen av den höjning av det vid skattetaxeringen medgivna avdraget för försäkringspremier för äkta makar från 200 till 400 kronor, som beslutades av 1950 års riksdag.

Ytterligare sparfrämjande åtgärder ha i de nu föreliggande motionerna, i de däröver avgivna utlåtandena och i andra sammanhang aktualiserats. Utskottet vill här sammanfattningsvis erinra om olika förslag, som framförts i detta syfte.

Av 1944 års allmänna skattekommitté avlämnades i december 1947 till finansdepartementet en promemoria med förslag till bestämmelser angående skattepremiering av frivilligt banksparande. Enligt detta förslag skulle varje skattskyldig fysisk person äga rätt att i en allmän kreditinrättning — postsparbanken, annan sparbank, affärsbank eller centralkassa för jordbrukskredit — upplägga ett s. k. skattesparkonto för sig själv, sin maka eller sina minderåriga barn. För den del av det löpande årets inkomst, som insattes å dylikt konto under åren 1948 och 1949, skulle avdrag vara medgivet vid inkomsttaxeringen, i den mån den sammanlagda årliga insättningen icke överstege 3 000 kronor för vart och ett av dessa år. Så länge medlen innestode å kontot, föreläge ej skatteplikt vare sig för förmögenheten eller för därå upplupna räntor. Medlen finge icke uttagas, förrän två kalenderår förflutit efter utgången av det år, under vilket insättningar gjorts. Efter den nämnda tvåårsfristen finge medlen uttagas. Om uttagningen skedde före utgången av 1954, skulle dock det uttagna beloppet inräknas i den skattepliktiga inkomsten för det år, då uttaget ägt rum. Medel, som innestode å kontot till utgången av 1954, kunde däremot uttagas, utan att detta medförde skattskyldighet för desamma. Skattebefrielsen bleve alltså under denna förutsättning definitiv.

I en inom finansdepartementet i december 1947 upprättad promemoria föreslogs, att sparandet skulle uppmuntras genom att särskilda premier lämnades till sparare i ungdomsåldrarna. De sparade medlen skulle insättas å särskilda ungdomskonton hos kreditinrättningarna. Premien, vilken ansetts böra vara undantagen från beskattning, skulle utgöra ett procentuellt tillägg till det under varje år sparade beloppet. Såsom villkor för att premie skulle utgå hade ansetts böra föreskrivas, att sparandet uppginge till vissa minimibelopp.

I förevarande motioner I: 186 och II: 284, likalydande, ha angivits följande tänkbara åtgärder till sparandets främjande.

Möjligheterna för nya folkgrupper att medverka i aktiesparandet borde undersökas.

Möjligheterna att kombinera försäkringssparandet med mera realeko-

nomiskt säkra placeringar borde övervägas. Fråga vore alltså, om icke försäkringsbolagen borde beredas vidgade placeringsmöjligheter för att göra det möjligt för dem att i större utsträckning skydda försäkringstagarna mot försämringar i penningvärdet.

Det borde övervägas, huruvida icke särskilda åtgärder borde vidtagas i syfte att ge den, som bevisligen sparar för ett eget hem, möjlighet att även så länge den nuvarande byggnadsregleringen består bygga ett sådant. Särskilt för ungdomen borde detta vara stimulerande. För denna grupp borde det även kunna göras lönande att spara för den egna bosättningen — genom skattefrihet för den del av inkomsten, som avsättes för sådana ändamål, och under villkor att vederbörande avstå från rätten till bosättningslån.

Det torde böra tagas under övervägande, huruvida det icke skulle vara en sparfrämjande åtgärd att ge löntagare lägre skatt på övertidsarbete.

Slutligen borde även undersökas möjligheten att befria från skatt inkomsten av sparmedel intill visst belopp.

I likalydande motionerna I: 279 och II: 367 ha berörts de skattemässiga åtgärder till uppmuntrande av de breda folklagrens sparande, i första hand s. k. kontant sparande, varom utredning begärdes i likalydande motionerna I: 144 och II: 234 vid 1947 års riksdag. Som tänkbara utvägar att uppmuntra kapitalbildning av detta slag ifrågasattes i sistnämnda motioner, att från taxerad inkomst skulle få avdragas vissa belopp, som utgjorde nysparande och spärrades för kortfristiga uttag, eller att ränteavkastningen på vissa sparmedel skulle göras skattefri.

Vidare har i motionerna I: 279 och II: 367 erinrats om förslag till skattelättnader i sparfrämjande syfte, som framkommit i Danmark. Enligt vad i motionerna framhålles, går ett av de danska förslagen ut på att skattelättnad skall göras i form av avdrag på statsskatten och viss kommunalskatt. Avdragets storlek föreslås bli 15 procent av det årligen uppsparade beloppet. Det maximala skatteavdraget skulle beräknas på ett årligt nysparande av högst 800 kronor. Upp till detta belopp skulle en skattebetalare äga rätt att avdraga 15 procent av det sparade beloppet från de berörda skatterna. Fördelen med detta förslag är enligt motionärerna bland annat, att det uppmuntrar i samma grad skattebetalare med låg som hög inkomst. Ett annat danskt förslag går ut på att en sparpremie skulle utgå med 20 procent av ett efter vissa regler beräknat sparbelopp till inkomstagare med högst 22 000 kronor i skattepliktig inkomst.

Motionärerna hänvisa vidare till att i Finland för närvarande finnes en lagstiftning, som innebär, att avkastningar å viss del av förmögenheten äro skattefria i den mån ifrågavarande förmögenhet är insatt i bank eller placerad i statsobligationer.

Svenska bankföreningen har i sitt över motionerna avgivna utlåtande

pekat på en konkret åtgärd till främjande av sparandet, nämligen att det omedelbart tages under övervägande att höja amorteringskraven för de i statlig regi utlämnade lånen av olika slag, främst på jordbrukets och bostadsbyggandets område.

Svenska sparbanksföreningen har i sitt yttrande framhållit, att man i skattebefrielse för sparande kan erhålla ett kraftigt verkande stimulansmedel för ökat sparande. Det är emellertid enligt föreningen särskilt viktigt, att skattebefrielsen kommer redan i samband med skatteavdragen på lönerna och icke såsom restitution ett par år senare.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har i sitt utlåtande understrukit vikten av att en samordning kommer till stånd mellan livförsäkringssparandet och lönsparandet. Förbundet har vidare framhållit, att det säkerligen skulle vara i hög grad ägnat att befrämja livförsäkringssparandet, om i skatteavseende ytterligare avdragsmöjligheter medgäves, exempelvis genom en utbyggnad av avdragsreglerna med hänsyn till barnantalet.

Utskottet vill icke göra något uttalande huruvida nu antydda utvägar kunna vara framkomliga. Andra åtgärder än de här nämnda torde också kunna tänkas. Utan att taga ställning till dessa frågor, vilka delvis ligga utanför bankoutskottets kompetensområde, vill utskottet emellertid starkt framhålla angelägenheten av att i nuvarande läge alla de möjligheter bliva undersökta, som kunna tänkas ifrågakomma för att ett ökat sparande skall kunna främjas. Utskottet vill därför förorda, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande möjligheterna att genom särskilda åtgärder av här nämnt eller annat slag uppmuntra till ett ökat sparande och för riksdagen — om möjligt redan under innevarande riksdags höstsession — framlägga de förslag, vartill dessa överväganden kunna föranleda.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av motionerna I: 186 och II: 284, likalydande, och I: 279 och II: 367, likalydande, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande möjligheterna att genomföra åtgärder för uppmuntran av det frivilliga och enskilda sparandet och för riksdagen — om möjligt redan under innevarande riksdags höstsession — framlägga de förslag, vartill dessa överväganden kunna föranleda.

Stockholm den 24 april 1951.

På bankoutskottets vägnar:

F. SEVERIN.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ewerlöf, Sundvik, Fahlander, Näsgård, Mogård, De Geer, Boo och Domö; samt

från a n d r a kammaren: herrar Severin, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby, Schmidt, Sköldin, von Seth, Hallberg och Gustafson i Göteborg.

Reservation

av herr Sundvik.
